Κορονοϊός: Μια άλλη ανάγνωση (Σωτήρης Γουνελάς, συγγραφέας)

Categories : ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Date : 3 Νοεμβρίου, 2021

«…το σώμα υμών ναός του εν υμίν Αγίου Πνεύματος έστιν…» (Α΄ Κορ. 6, 19).

«*Το ότι το ανθρώπινο σώμα και το πρόσωπο ακόμα έχει σχέση με τα ζώα, το ξέρουν όλοι οι άνθρωποι και ειδικά οι ανατόμοι. Το ότι όμως ένα πρόσωπο ανθρώπινο είναι κάτι άλλο, αυτό πρέπει να είσαι προικισμένος με μια ειδική όραση για να το καταλάβεις*» (Γιάννης Τσαρούχης)

Από καιρό κυκλοφορούν εκτιμήσεις που αφορούν είτε τους ‘παγκολίνους’, είτε τις νυχτερίδες, είτε ερπετά και μάλιστα όλα προερχόμενα (και βεβαίως καταναλωνόμενα) από την Κίνα. Από τις σημαντικότερες πάντως επιπτώσεις του επικρατούντος τρόπου ζωής παγκοσμίως είναι η αποψίλωση των δασών που, ειδικά σε ορισμένα μέρη, επιφέρει άμεσα επιδημίες, όπως αυτή της ελονοσίας στην Βόρνεο το 2002. Η **επέκταση της αστικοποίησης**- νοοτροπίας- ιδεολογίας αν όχι και μονομανίας- μαζί με την βιομηχανική παραγωγή ζωοτροφών γεννά κάθε τόσο επιδημικά φαινόμενα. Είναι γνωστό και έχει διαπιστωθεί επανειλημμένα ότι οι ιοί που υποθάλπονται στα ζώα δεν είναι γι’ αυτά θανατηφόροι. Γίνονται τέτοιοι όταν περάσουν στον άνθρωπο και μεταλλαχθούν. Όμως δεν φαίνεται να συγκινούνται ούτε τα κράτη, ούτε οι κυβερνήσεις, ούτε βεβαίως η περιρρέουσα τεχνοκρατία και οι ιθύνοντες του οικονομικού κόσμου.

Σχετικά πρόσφατα δημοσιεύτηκε στην κυριακάτικη ‘Καθημερινή’, συνέντευξη στην

Τασούλα Επτακοίλη, μιας διάσημης γενετίστριας, της Ίντιθ Χέρντ (μάλιστα με μητέρα ελληνίδα), που βρίσκεται επικεφαλής του ευρωπαϊκού Εργαστηρίου Μοριακής Βιολογίας. Σε σχετική ερώτηση είπε τα εξής άκρως αποκαλυπτικά: «*Έχει γίνει προφανές εδώ και πολλά χρόνια ότι η εξάπλωση μολυσματικών μικροβίων από ζώα σε άλλα ζώα, συμπεριλαμβανομένου του ανθρώπου (ζωονόσων), θα είναι ολοένα και πιο συχνή, ως αποτέλεσμα της* ***'εισβολής' του ανθρώπινου είδους, που καταστρέφει τα φυσικά οικοσυστήματα****-μέσω της αποψίλωσης, της αστικοποίησης, της εντατικής γεωργίας, της διασποράς χημικών ρύπων. Και από την άλλη, η ταχεία εξάπλωση μολυσματικών νόσων ευνοείται από την παγκοσμιοποίηση και την αυξημένη διασυνδεσιμότητα*».

Και συνεχίζει αναφέροντας τι μας περιμένει: «*Είναι σίγουρο ότι στο μέλλον θα υπάρξουν περισσότερες επιδημίες και πανδημίες εάν δεν αλλάξουμε τον τρόπο που ζούμε κι αν δεν συνειδητοποιήσουμε τι συμβαίνει στον πλανήτη και γιατί*» ('Καθημερινή' 20 Σεπτεμβρίου 2020).

Γίνεται συχνά συζήτηση και αναφορά στον όρο **κατανάλωση**, λέξη και πραγματικότητα που φαίνεται να κυριαρχεί σήμερα και να ορίζει σε μεγάλο βαθμό την οικονομική διάσταση των κοινωνιών. Αυτοί που δεν αναφέρονται είναι δύο άλλοι όροι: ο όρος **ηδονή** και ο όρος **απόλαυση**.

Δεν υπάρχει κατανάλωση και καταναλωτισμός αν δεν συνοδεύεται από αυτά τα δύο. Αλλά οι δύο αυτοί όροι λειτουργούν και ανεξάρτητα από την κατανάλωση. Είναι η πραγματικότητα της εποχής και συνδυάζονται τέλεια με την περιβόητη **Οικονομία της Αγοράς**. Και τα τρία αυτά δεν χωρίζονται από την **επιθυμία**.

Να λοιπόν ο σύγχρονος άνθρωπος: ενταγμένος στο βασίλειο των ζώων, μέγας καταναλωτής, δούλος της επιθυμίας, της ηδονής και της απόλαυσης, σταθερός διεκδικητής δικαιωμάτων και όχι υποχρεώσεων, μέγας εξολοθρευτής του άγριου ζωϊκού βασιλείου (κοντεύει να μη μείνει τίποτα), μέγας καταστροφέας του πλανήτη. Η μόλυνση όχι αυτού που λένε 'περιβάλλον' αλλά **της κτίσης (κάτι δηλαδή που δεν το δημιούργησε ο άνθρωπος και δεν του ανήκει)** έχει ξεπεράσει τα όρια σε χώρες μάλιστα που διεκδικούν να γίνουν πρώτη δύναμη (βλ. Κίνα). Οι επιστήμονες φωνάζουν εδώ και πολύ καιρό ότι κάτι ριζικό πρέπει να γίνει και μάλιστα ότι η πρωτοβουλία πρέπει να ανήκει στις μεγάλες χώρες που προξενούν τη μεγαλύτερη περιβαλλοντική επιβάρυνση στον πλανήτη.

Εν μέσω όλων αυτών και πλείστων άλλων αδιεξόδων, παρουσιάζεται η λεγόμενη πανδημία, με χιλιάδες νεκρούς, με τεράστια αναστάτωση σε όλες τις νοσοκομειακές μονάδες ανά τον κόσμο, με εκατομμύρια κρούσματα και επιπλέον με αναγκαστική

απαγόρευση για ενάμιση περίπου μήνα (την πρώτη φορά), όχι μονάχα της κυκλοφορίας των πληθυσμών αλλά και μιας γενικής ακινητοποίησης, ενός είδους νέκρωσης (η αναγκαστική αυτή απαγόρευση επανήλθε σε πολλές περιπτώσεις). Όπου αυτά τα μέτρα δεν πάρθηκαν εγκαίρως, τα κρούσματα πολλαπλασιάστηκαν καθώς και οι νεκροί από τον ιό. Ο ιός αυτός και οι μεταλλάξεις του, για πρώτη φορά ίσως σε τέτοια έκταση, επέβαλε δικτατορικά την παρουσία του σταματώντας την κίνηση και την εξέλιξη της ζωής όπως την ξέραμε. Κατά μία έννοια σταμάτησε την τρέχουσα πορεία του παγκόσμιου αυτού πολιτισμού.

Εδώ χρειάζονται μερικές διευκρινήσεις.

Στην ιστορία του ανθρώπου απώτερη και πρόσφατη, ο άνθρωπος ξεχωρίζει ως **πνευματική υπόσταση και ύπαρξη**, με φωνή, με λόγο, με ομιλία, με συνείδηση του θανάτου που φτάνει- σε μια ορισμένη φιλοσοφία- να είναι η μελέτη του (Σωκράτης-Πλάτων), με κίνηση υπέρβασης του θανάτου, με ελεύθερη θέληση- αυτεξούσιο- με συναίσθηση Δημιουργού, με ανταπόκριση στο κάλεσμα του Λόγου και στην ενανθρώπησή Του, με συναίσθηση αναζήτησης του χαμένου Παραδείσου και, χριστιανικά, με αναζήτηση της Βασιλείας του Θεού. Θυμάται ότι υπάρχει η αρχαία αθωότητα, θυμάται ότι μπορεί να την ξαναβρεί, γνώρισε Αυτόν που υψώθηκε γέφυρα μεταξύ ουρανού και γης (άκτιστο και κτιστό), γνώρισε το γεγονός της Ανάστασης και έζησε μέσα σε αυτά τα πλαίσια για πολλούς αιώνες σε Ανατολή και σε Δύση.

Από μια στιγμή και ύστερα όλα αυτά τα φωτεινά και θε-ανθρώπινα έπεσαν σε μεγάλη σύγχυση. Οι άνθρωποι άρχισαν να αμφιβάλλουν για την Πίστη τους, η αρχαία αθωότητα σφαγιάστηκε, τα οράματα έσβησαν, **η αγάπη του πλησίον- που για τον Ντοστογιέφσκι μπορεί να ξαναφτιάξει σε μηδέν χρόνο τον Παράδεισο** - εξατμίστηκε και **οι άνθρωποι βρέθηκαν έρμαια επιθυμιών, ενεργειών και επιδιώξεων. Αυτές απομάκρυναν ή παραμόρφωσαν το νόημα της ζωής, έγδυσαν από την πνευματική φορεσιά του τον άνθρωπο και τον παρέδωσαν στην ενδοκοσμικότητα, χωρίς να αναγνωρίζει Δημιουργό, χωρίς να ξέρει τι σημαίνει Πνεύμα. Η μόνιμη επιδίωξη «ευδαιμονοθηρίας» (που κάποιος αποκάλεσε «φρικώδη ευδαιμονισμό»), ηδονής και άφθονης αυτοϊκανοποίησης, μαζί με την ματαιοδοξία να κυριαρχήσει ο άνθρωπος στον συνάνθρωπο**, μπήκε στη θέση των μεγάλων και υψηλών, των αιώνιων και σπουδαίων Πράξεων και Λόγων, καθώς έθεσε τον εαυτό του, ξεντυμένον το Θαυμαστό, απαλλαγμένον από την προσήλωση στο Φως και στο Αγαθό, σε ανελέητο **ατομοκεντρισμό**, σε αυτό που ο ποιητής Νίκος Καρούζος αποκαλεί «*βάλτο του ατόμου*», **γιγαντώνοντας την μοναξιά του, την αποξένωσή του και την παράδοσή του σε πάσης φύσεως μηχανές και συσκευές** . Με χαμένη την ψυχή του «*μέσα στον κόσμο του χρήματος, των μηχανών, της δυσπιστίας*» κατά την διατύπωση του Έρμαν Έσσε στα δοκίμιά του για την Ευρώπη και τον πολιτισμό. Το Χρήμα, που στους αρχαίους ήταν ανταλλακτικό μέσο για να προμηθεύεσαι τα

αναγκαία αγαθά και να ρυθμίζεις την πραγματική οικονομία της οικογένειας και της πόλης, **το ανήγαγε σε ρυθμιστή της ζωής**, εγκαινιάζοντας την κατά Αριστοτέλη «χρηματιστική» οικονομία που έχει για μόνιμο στόχο το κέρδος. Και ενώ ο Αριστοτέλης ονομάζει τον «τόκο» την μεγαλύτερη διαστροφή, που είναι «το χρήμα να γεννά χρήμα», οι κοινωνίες αυτές στηρίζουν όλο το σύστημα στον τοκισμό, ο οποίος απαγορευόταν από την ρωμαιοκαθολική Εκκλησία μέχρι τον 16^{ο} αιώνα.

Με την προώθηση της Οικονομίας ως ενιαίας και παγκόσμιας τα μικρά έθνη-κράτη γίνονται υποχείρια των ισχυρών, οι ισχυροί αποβαίνουν μόνιμοι ρυθμιστές και διαχειριστές του παγκόσμιου πλούτου, ενώ πρόσωπα μέχρι πρόσφατα άγνωστα, εξελισσόμενα σε μεγάλους επενδυτές και παραγωγούς ηλεκτρονικών μέσων, γίνονται δισεκατομμυριούχοι σε ελάχιστο χρόνο και αποβαίνουν **ρυθμιστές της 'εξέλιξης' της ζωής και του πολιτισμού. Ο λεγόμενος σύγχρονος άνθρωπος είναι το πιο εξαρτημένο πλάσμα του πλανήτη, γιατί για να ζήσει έχει ανάγκη από δεκάδες ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές και, όσο περνά ο καιρός, τόσο περισσότερο θα παραδίνεται στον αυτοματισμό των μηχανημάτων, τα οποία θα αναλάβουν οριστικά το ξεθεμέλιωμα της αληθινής του θείας εικόνας και της αληθινής του ελευθερίας.**

Ο κορονοϊός θαρρείς και έρχεται να σταματήσει την κατρακύλα! Είναι η αντίθεση στην 'ύβριν' και την 'αμαρτία' του πολιτισμού. Είναι η παρακίνηση να έρθει ο άνθρωπος «*εις εαυτόν*», όπως λέει το Ευαγγέλιο στην γνωστή Παραβολή του Ασώτου. Η «επιστροφή στην κανονικότητα» που έγινε κάτι σαν σύνθημα σημαίνει την επιστροφή στον κατήφορο του πολιτισμού, στην περιρρέουσα βαρβαρότητα που ασκούν -αν ειπωθεί έτσι- οι ισχυροί της γης στους ασθενέστερους και στην εξακολούθηση της **εγκληματικής συμπεριφοράς μας απέναντι στην κτίση και στην κατάσταση του πλανήτη**. Την περίοδο των απαγορεύσεων λόγω κορονοϊού καθάρισε ο ουρανός, αναπνεύσαμε καθαρόν αέρα! Τέτοιον ουρανό είχαμε να δούμε στην Ελλάδα πάνω από πενήντα χρόνια. Κάτι παρόμοιο θα έγινε και αλλού. Λέγεται ότι στην Κίνα λόγω κορονοϊού επιβλήθηκε επιβράδυνση στην Οικονομία με αποτέλεσμα να μειωθεί η εκπομπή ρύπων κατά 25%! Το ίδιο βέβαια έγινε και αλλού. Ποιος τα αναφέρει αυτά και ποιος τα υπογραμμίζει; Και τι σημασία έχει αυτό για τους βιομήχανους «του κόσμου τούτου» και τους άλλους που θεωρούνται ηγέτες του; Τίποτα. Γιατί -θα πουν- ο καθαρός ουρανός και η μείωση ρύπων δεν φέρνει κέρδος, η μηχανή της φάμπρικας δεν πρέπει να σταματά ποτέ, αλλιώς χαθήκαμε! Οι κοινωνίες αυτές δεν έχουν πάρει είδηση σε τι φαύλο κύκλο βρίσκονται. Η οικονομία της αγοράς-κατεξοχήν «χρηματιστική»- έχει δέσει τους πάντες χειροπόδαρα και τους σέρνει στην άβυσσο του μηδενός. Η στιγμή για την «αειφόρο ανάπτυξη» που εξαγγέλλουν κάθε τόσο, είναι η ΜΗ επιστροφή στην «κανονικότητα»!

Γιατί τελικά **η κανονικότητα είναι άλλη**.

Πρώτα και κύρια είναι **η μετάθεση του κέντρου βάρους από την Οικονομία**, είτε οικονομία της Αγοράς είναι αυτή είτε ο,τιδήποτε. Οπωσδήποτε πάντως όχι μια Οικονομία «χρηματιστική» **με μόνιμο στόχο το κέρδος. Μια τέτοια Οικονομία εξ ορισμού διαφθείρει τα πάντα, μεσολαβεί παντού και διαστρέφει το νόημα της ζωής**. **Το Χρήμα από ενδιάμεσο καθίσταται ο ρυθμιστής της ζωής, που σημαίνει ο ρυθμιστής σκέψεων, συναισθημάτων, επιθυμιών, θεωριών κλπ. Όσο υπάρχει μια τέτοια Οικονομία ο άνθρωπος δεν είναι ελεύθερος παρά μονάχα στον βαθμό που εξαρτάται από αυτή την Οικονομία**. Η λεγόμενη ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ θα πρέπει να αντιστραφεί: να γίνει ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ, και το δίπολο ΠΑΡΑΓΩΓΗ-ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ να μεταβληθεί. Όσο αυτά διατηρούνται ανέπαφα δεν γίνεται τίποτα και η λεγόμενη «κανονικότητα» δεν αποτελεί παρά στρέβλωση και ΠΑΡΑ ΦΥΣΙΝ κατάσταση.

Ο κορονοϊός θα μπορούσε να είναι η μεγαλύτερη ευκαιρία που δίνεται στον σύγχρονο άνθρωπο να ανακρούσει πρύμναν και να σταματήσει την ιλιγγιώδη πορεία του. Να αναμετρηθεί με τον εαυτό του, να βρει τι σημαίνει αληθινή ανάγκη, **τι σημαίνει άνθρωπος ως ύπαρξη πνευματική, ως ψυχοσωματική ενότητα**. Να κατανοήσει ότι **γνώση σημαίνει βαθιά μελέτη-άσκηση-γνώση εν αγάπη και όχι συλλογή πληροφοριών**. **Οι επεμβάσεις της ιατρικής επιστήμης**, όποτε προκύπτει πάθηση, είτε όπως τώρα με την πανδημία, είτε σε άλλες περιπτώσεις **στοχεύουν κυρίως στο σώμα, ασχολούνται με την σωματική-οργανική-βιολογική υπόστασή του. Επικρατεί ένας διάχυτος βιολογισμός και ορθολογισμός** τον οποίο ο μέγας Φρόυντ εισήγαγε ακόμη και στα ψυχικά πεδία. **Ελάχιστα ή καθόλου λαμβάνεται υπ' όψιν η ψυχική και πνευματική διάσταση του ανθρώπου. Αυτό συμβαίνει γιατί ήδη ο άνθρωπος και πριν νοσήσει παρουσιάζεται για την επιστήμη προπαντός ως σωματική-οργανική πραγματικότητα και αυτή εξετάζεται. Οι μετρήσεις, με τις οποίες ασχολείται από το πρωί ως το βράδυ η επιστήμη, δεν μετρούν καμιά ψυχική διάσταση και καμιά πνευματική**. Όταν και τα δύο αυτά τα συσχετίζεις διανοητικά-επιστημονικά με το σώμα είναι σαν να τα καταργείς.

Ο άνθρωπος λοιπόν που παρουσιάζεται στον γιατρό πάσχων από τον ιό είναι κυρίως ένα πάσχον σώμα. Είναι μια πραγματικότητα υλομορφική που αναπνέει, έχει σφυγμούς, έχει αισθητήρια αλλά όχι μονάχα αυτά: είναι πρόσωπο- άνθρωπος γιατί στην πραγματικότητα είναι σώμα, ψυχή και πνεύμα, ΑΛΛΑ ο γιατρός που τον εξετάζει δεν ασχολείται με αυτή την πλευρά, ενδιαφέρεται για τα πιο απτά, μετρήσιμα, υλικά και οργανικά στοιχεία του πάσχοντος. Που σημαίνει ότι **δεν συσχετίζει το σωματικό-οργανικό-βιολογικό με ό,τι άλλο συνιστά –πέρα από αυτά- την ανθρώπινη υπόσταση**.

Γιατί τα λέω όλα αυτά; Γιατί, εάν ο άνθρωπος είναι ψυχοσωματική ύπαρξη και η βασική του παράμετρος είναι η πνευματική, ολόκληρη η προσέγγιση της ιατρικής

επιστήμης όπως διακηρύσσεται και εφαρμόζεται είναι λανθασμένη. Μια θεραπεία δεν μπορεί να λαμβάνει υπ' όψη της ένα μέρος του ανθρώπου, ακόμη και αν στο σωματικό-οργανικό μέρος αποτυπώνονται σημεία και όψεις και της ψυχοπνευματικής του διάστασης, που όμως, η λεγόμενη δυτική επιστήμη δεν τα «διαβάζει». Με άλλα λόγια το ζήτημα είναι αυτό που θέτει ο Ε. Σουμάχερ στο θαυμάσιο βιβλίο του *Το μικρό είναι όμορφο* που πρωτοκυκλοφόρησε στα ελληνικά το 1973. Εκεί διαβάζουμε:

«*Είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι ο σύγχρονος άνθρωπος μαθαίνει στο όνομα της επιστήμης, ότι δεν είναι στην πραγματικότητα τίποτα παρά ένας γυμνός πίθηκος ή ένα τυχαίο συνονθύλευμα ατόμων. 'Τώρα μπορούμε να καθορίσουμε τον άνθρωπο', λέει ο καθηγητής Τζοσουα Λέντερμπεργκ. 'Γενοτυπικά, τουλάχιστο, είναι έξη πόδια μιας συγκεκριμένης μοριακής σειράς άνθρακα, υδρογόνου, οξυγόνου, νιτρικών και φωσφορικών ατόμων'*».

Με αυτόν τον «*γυμνό πίθηκο ή το τυχαίο συνοθύλευμα ατόμων*» ασχολείται η ιατρική επιστήμη. Το γιατί το λέει το παρακάτω απόσπασμα:

«*Σύμφωνα με τη νέα θέαση του κόσμου που αρχίζει με τον Καρτέσιο, η ζωή δεν αποτελεί ένα καταγωγικό φαινόμενο, αλλά μονάχα αποκρυστάλλωση μηχανικών και διανοητικών διεργασιών. Σύμφωνα με την μηχανιστική αντίληψη της ζωής, το έμβιο είναι «μηχανή», ο «οργανισμός» του είναι συναρμολόγηση χρήσιμων οργάνων κατ' αναλογίαν με τα εξαρτήματα των μηχανών από τα οποία τα χωρίζει απλώς διαφορά βαθμού. Σε τέτοιες συνθήκες η ίδια η ζωή δεν μπορεί να έχει καθαυτή αξία, ξεχωριστά από το σύνολο των αξιών χρήσης και των «οργάνων» τους […] Παράλληλα η σύγχρονη βιολογία εμπνέεται ολότελα από μια θεωρία που περνιέται ως αυτονόητη και κατά την οποία οι τρόποι έκφρασης, κίνησης, δραστηριότητας των ζωντανών όντων δεν εμφανίζονται και δεν σταθεροποιούνται στα όργανα και στους μηχανισμούς των νεύρων παρά μονάχα αν είναι «χρήσιμοι», δηλαδή αν η αξία τους έγκειται στη συντήρηση του σωματικού μηχανισμού […] Αυτές οι βιολογικές απόψεις εφαρμόστηκαν στη μελέτη της εξέλιξης των υλικών και πνευματικών πολιτισμών*» Μαξ Σέλερ, *Ο μνησίκακος άνθρωπος*, μετ. Κ. Παπαγιώργη (με λιγοστές αλλαγές), Ίνδικτος 2002, σ.163-164).

Ένας απέραντος λοιπόν βιολογισμός κατασκεπάζει τον πλανήτη γη κι αυτό διαρρηγνύει τη σχέση των ανθρώπων με τις πνευματικές αλήθειες της ζωής, παραμορφώνει τις μεταφυσικές παραδόσεις και βεβαίως την χριστιανική, μηδενίζει το θαύμα της ζωής, του αφαιρεί την ιερότητα και την απλωσιά πέραν του κόσμου τούτου. Ο άνθρωπος ζει έγκλειστος της γης και κοντεύει να σκάσει! Γι' αυτό και επιτρέπει στον εαυτό του να αναζητά διεξόδους στους άλλους πλανήτες και στην αναζήτηση ζωής εκεί. Η βιολογία όλα αυτά τα επιτρέπει. Αφού **οι άνθρωποι έσβησαν την θεία τους**

προέλευση, είτε κοιτάξουν προς τα πίσω -γέννηση- είτε προς το τέλος -θάνατος- μάλλον σκοτάδι βλέπουν ή κάτι σαν αντηλιά από μια αόρατη σελήνη. **Η ιστορία του ανθρώπου χωρίς την θεία Παρουσία κινείται μεταξύ γιγαντισμού (υπεράνθρωπος και αμερικανιστί 'σούπερμαν') και εικονικής πραγματικότητας, ειδικά σήμερα όπου όλα περνούν δια της τεχνολογίας** και της κυβερνητικής, και ο άνθρωπος όπου κι αν βρίσκεται περιβάλλεται από καλώδια, συσκευές, οθόνες, φωτάκια, ήχους και άλλα τέτοια κατασκευάσματα που **του καλλιεργούν την ψευδαίσθηση ότι ο πολιτισμός προοδεύει και εξελίσσεται**. Όμως, **λησμονεί ότι ο άνθρωπος εξακολουθεί να γεννιέται και να πεθαίνει. Οι δύο αυτές 'σταθερές' δεν μπορούν γίνουν δέσμιες ενός παθογόνου πολιτισμού, ούτε να υπάρξουν χωρίς διαρκή αναζήτηση της Αγάπης. Αλλά το πρόσωπο της Αγάπης είναι θυσιαστικό και θεανθρώπινο. Αλλιώς η αγάπη ξεπέφτει σε εγωιστική ή συμβατική σχέση ή σεξουαλισμό** . Και αυτό έχει γίνει εδώ και πολλά χρόνια. Αυτό λέει ένας στίχος του Γιώργου Σαραντάρη:

Άφησαν χάμω και ποδοπάτησαν τ' όραμα της αιωνιότητας

Ο άνθρωπος υπάρχει, ζει και αναπνέει μέσα στη διάσταση του «κατ' εικόνα», αντλεί τη ζωή και τις σημασίες της από εκεί, έχει ομιλία, ιστορία, συναίσθηση του θανάτου, συναίσθηση του Δημιουργού -όταν δεν την έχει χάσει- **είναι πρόσωπο στραμμένο στη σαρκωμένη Αλήθεια και μονάχα έτσι αναγεννάται και βρίσκει τον αληθινό εαυτό του. Όμως αυτά δεν ισχύουν για ανθρώπους που 'φυσικοποίησαν' και τη ζωή τους, την διαχώρισαν ή την απέσπασαν από την αρχική Πηγή της τον Θεό-δημιουργό**. **Για όλους αυτούς είτε το γνωρίζουν είτε όχι, είτε το επιδιώκουν είτε όχι η ζωή δεν είναι θείο δημιούργημα, ούτε η ύπαρξή τους είναι θείο δώρο. Είναι κάτι σαν αυτοδημιουργία, οπότε καθίστανται οι ίδιοι θεοί του εαυτού τους, είτε έχουν συνείδηση είτε όχι.**

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια οι σημερινές κοινωνίες εδώ και τουλάχιστον τρεις αιώνες (ουσιαστικά είναι πολύ περισσότερες και μάλιστα αν λογαριάσουμε ότι οι άνθρωποι κατά τον ιερό Αυγουστίνο είναι massa peretionis -μάζα προς απώλειαν- ήδη από τον καιρό της Πτώσης και του Προπατορικού αμαρτήματος, πράγμα που σημαίνει ότι στρεβλώνεται η αρχαιότερη θέση των Πατέρων της ανατολικής Εκκλησίας για το νόημα της ανθρώπινης ύπαρξης ως αυτεξούσιας και φορτώνεται ο δυτικός κυρίως άνθρωπος τεράστια φορτία ενοχής) αντικρύζουν τη ζωή και το θάνατο έξω από κάθε συγκεκριμένη αναφορά στο Πρόσωπο του Λόγου, στο γεγονός της Ενανθρώπησης και στη σύνδεση αυτού του γεγονότος με την αρχή της Δημιουργίας. Πόσοι είναι αυτοί που θα πουν με πλήρη επίγνωση ότι «*εν αυτώ γαρ ζώμεν και κινούμεθα και εσμέν*» (Πράξ 17,28); Κατ' αυτόν τον τρόπο **παραδόθηκε η Ζωή και ο Θάνατος και το νόημά τους ή το μη νόημά τους στην Επιστήμη και συνακόλουθα στην**

Ιατρική Επιστήμη. Και όσο από την μία δεν θέλουμε να ακούμε για θάνατο, από την άλλη, από όλες τις μεριές γύρω μας παρουσιάζεται ο θάνατος είτε μέσω πολέμων, είτε σήμερα μέσω …πανδημίας. Ξαφνικά και απρόσμενα έπεσε πάνω μας ο θάνατος, λες και θέλησε να υπογραμμίσει την παρουσία του, μια και τον είχαμε διαγράψει.

Εάν ισχύουν όσα προηγήθηκαν, ένας άνθρωπος που προσβάλλεται από τον κορονοϊό δεν νοσεί μονάχα σωματικά-οργανικά νοσεί και ψυχοπνευματικά, νοσεί γιατί πάσχει γενικότερα, υπάρχει κάτι σαν εκφυλισμός του είδους. **Ένας άρρωστος πολιτισμός αρρωσταίνει και τα μέλη των κοινωνιών που τον υποθάλπουν και ταυτόχρονα τον υπηρετούν. Οι κοινωνίες αυτές είναι ολότελα εγκλωβισμένες πνευματικά, ασφυκτιούν** (εδώ δεν έχει θέση και ένα ορισμένο άγχος, το σημαντικότερο; Ο Κίρκεγκωρ έχει πει πολλά πάνω σ' αυτό), ο αέρας που αναπνέουν είναι μολυσμένος, η καρδιακή περιοχή, όχι ως απλός μυς αλλά ως υπαρξιακό κέντρο στον άνθρωπο (Ιουδαϊκή Παράδοση και Ησυχασμός) και βεβαίως ως κέντρο της αγάπης (εδώ ακούμε Πασκάλ) υπολειτουργεί, αν δεν έχει καταργηθεί ολότελα, **η συναίσθηση προσωπικής ζωής και επιλογής είναι σχεδόν ανύπαρκτη γιατί το πρόσωπο χάνεται στις μαζικές αυτές κοινωνίες και στη θέση του μπαίνει ο αριθμός, η εξομοίωση, ο μιμητισμός** κ.α. Η ατομική διάσταση δεν σημαίνει προσωπική. Η πρώτη είναι ας πούμε φυσικής τάξης (ο Μπερντιάγεφ την λέει «νατουραλιστική και κοινωνιολογική κατηγορία»), η δεύτερη πνευματικής. **Οι άνθρωποι δεν γίνεται να ζουν ως παραγωγικές μονάδες ούτε ως βιολογικές. Αν δεν αναπτύσσουν πνευματική ευαισθησία είναι σαν μισοπεθαμένοι: ζουν για την λεγόμενη επιβίωση**. Η επιβίωση αποκτά ποικίλες μορφές, πολλές από τις οποίες φαντάζουν απατηλά πνευματικές. Εκεί μέσα εισβάλει ο ιός ή οι ιοί της πανδημίας αφού έτσι κι αλλιώς **οι ανθρώπινες κοινωνίες αναπτύσσονται παρά φύσιν.**

Στις μέρες μας άντρες και γυναίκες είμαστε μάρτυρες μιας εξαπάτησης που συντελείται καθημερινά μέσα από τον Τύπο, τα τηλεοπτικά μέσα την όλη ροή ειδήσεων και πληροφοριών. Η **εξαπάτηση είναι ότι ο κόσμος αυτός ολοένα προοδεύει, ολοένα «σπάνε τα ταμπού»-όπως λένε- και προχωρούμε ακάθεκτοι σε κάθε είδους 'απελευθερώσεις' σε σημείο που ουσιαστικά οι άνθρωποι πάμε να ελευθερωθούμε από τον ίδιο μας τον εαυτό, από την ίδια μας τη φύση και επιτέλους να γίνουμε το …απολύτως άλλο. Μέσα σε αυτό το άλλο όμως δεν πήραμε είδηση ότι κατοικεί μια απανθρωπία, μια πώρωση ψυχής, κάτι σαν να φτάνουμε στον μη άνθρωπο**. Αυτή είναι η ΚΡΙΣΗ που παρουσιάζεται παντού-πλην ελαχίστων εξαιρέσεων- ως μια κύρια και αποκλειστικά ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ[1].

Για να μην απλωνόμαστε σε περισσότερες σελίδες και αναλύσεις, το ζήτημα που θέτω είναι το ακόλουθο: **η πανδημία, η τωρινή ή όποια άλλη, δεν είναι**

μονάχα ΙΑΤΡΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ. Η ΥΓΕΙΑ δεν είναι ζήτημα επιστημονικής ιατρικής φροντίδας, αλλά και πνευματικό ζήτημα. Σώμα, ψυχή, πνεύμα αποτελούν το ενιαίο πρόσωπο του ανθρώπου, τουλάχιστον σύμφωνα με μια δυσχιλιετή παράδοση. Η εποχή αυτή έχει βάλει την ψυχή σε παρένθεση (αν όχι σε εξαφάνιση), την έχει αντικαταστήσει με τον ψυχισμό και την διαβάζει μέσα από διανοητικές κατηγορίες και συναισθηματικές-ψυχολογικές σημασίες. Το ίδιο κάνει με το Πνεύμα. Δεν έχει ιδέα περί τίνος πρόκειται. Στη θέση του έχει την διάνοια. Έτσι, προχώρησε ο πολιτισμός της Δύσης εδώ και αιώνες και εδώ εντάσσεται η ενσωμάτωση της φιλοσοφίας του Αριστοτέλη στη Θεολογία των Σχολαστικών (επόμενο βήμα, αυτό πιο φιλοσοφικό-επιστημονικό, είναι το «σκέφτομαι άρα υπάρχω» του Καρτέσιου). **Ο πολιτισμός αυτός στις μέρες μας αγγίζει το απόγειο της έκπτωσής του. Παντού κυριαρχεί ένα απείθαρχο και αδηφάγο σώμα, αλαζονικό, ναρκισσευόμενο και απαιτητικό. Μέσα του, είτε το ξέρει είτε όχι, χοροπηδούν, περιφέρονται, ασφυκτιούν στοιχεία από την ψυχή και το πνεύμα αλλά δεν τους δίνει σημασία: τα αγνοεί. Το σώμα κατάφερε-ξεγελώντας τον άνθρωπο- να αναλάβει την πρωτοκαθεδρία. Έτσι όμως σχηματίζεται το νέο είδος ανθρώπου: ο άνθρωπο που δεν ξέρει τι σημαίνει ιερό, τι σημαίνει αγάπη, τι σημαίνει προσωπική ύπαρξη, τι σημαίνει σαρκωμένος Θεός. Αυτή η κατά κάποιο τρόπο γενικευμένη «σωματοποίηση» συντηρεί και προωθεί το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων του σύγχρονου ανθρώπου και βεβαίως την ικανοποίηση πλαστών διατροφικών αναγκών, αναγκών ένδυσης και υπόδησης. Το ίδιο σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό συμβαίνει με την λεγόμενη «περιποίηση του σώματος (γυναικείου κυρίως), για την οποία είτε ως παραγωγή, είτε ως κατανάλωση, διατίθενται ασύλληπτα ποσά και συντηρείται ένας ατέλειωτος φαύλος κύκλος μέσα από τον οποίο οι γυναίκες και δη οι νεώτερες προσφέρονται ως «σκεύη ηδονής» και ως ηδονοβλεπτικά αντικείμενα.**

Μα εδώ πρέπει να σημειωθεί και μια άλλη επίπτωση. **Καθώς ο άνθρωπος-σώμα** (το αντίστροφο δηλαδή του άνθρωπος-ψυχή στους Σωκράτη-Πλάτωνα) **έχει σπρώξει πέρα ή έχει παραμερίσει την ψυχοπνευματική του ένδυση, καταλήγει να γυμνώνει και το σώμα: οπότε είναι γυμνός και πνευματικά και σωματικά** γι' αυτό ο Agamben μιλά για τον γυμνό άνθρωπο της εποχής μας[2]. Αυτό που λέει το εννοεί πνευματικά. **Έχουμε λοιπόν φτάσει στον γυμνό πνευματικά άνθρωπο στερημένο τα δώρα του Δημιουργού και του Υιού που ενανθρώπησε, δηλαδή του περιεχομένου της ευαγγελικής ρήσης «*γνώσεσθε την αλήθεια και η αλήθεια ελευθερώση υμάς*»** (Ιω. 8,32). Εδώ έχουμε να κάνουμε με αυτά τα τρία: **γνώση, αλήθεια, ελευθερία. Αυτός που τα εξαγγέλλει είναι η σάρκωση της Αλήθειας και ο απόλυτα ελεύθερος ως νικητής του θανάτου. Αφού λοιπόν αυτός είναι η Αλήθεια, η Ελευθερία, η Γνώση (δια πίστεως), η**

Ανάσταση, πως είναι δυνατόν να υπάρχει αληθινά υγιής άνθρωπος, και υγιής κοινότητα-κοινωνία ΕΞΩ από αυτή την συνθήκη; Ούτε η Επιστήμη, ούτε η Ιατρική, ούτε η Πολιτική, ούτε η Οικονομία, ούτε η Τέχνη μπορούν να συνιστούν αυταξίες ή να θεοποιούνται και να απολυτοποιούνται.

Αυτή λοιπόν η «γυμνή ζωή» παραπέμπει κατευθείαν στον Μέγα Αθανάσιο ο οποίος στον Λόγο *Κατά Ελλήνων* (3, 26) γράφει:

«*Έγνωσαν δε εαυτούς γυμνούς ου τοσούτον από ενδυμάτων αλλ' ότι γυμνοί της των θείων θεωρίας γεγόνασι, και προς τα εναντία την διάνοιαν μετήνεγκαν*».

Και τι άλλο είναι η ζωή του ανθρώπινου γένους από τον καιρό των αρχικής Δημιουργίας και της εξόδου από τον παραδείσιο τ ρ ό π ο (όχι τόπο, δεν είναι κηπουρός ο Θεός ούτε περιβολάρης όπως θαυμάσια είχε πει ο Ωριγένης), αν όχι **γυμνότητα από της «θεωρίας των θείων», στέρηση, δηλαδή, θείας θεωρίας, οπότε αίσθηση του κενού και του άδειου της ύπαρξης που συνακόλουθα θα οδηγήσει σε ποικίλες όψεις αθεΐας ή αγνωστικισμού ή σύγχρονης ειδωλολατρίας, είτε από ενοχή, είτε από απαιδευσία** (πλατωνική *αμαθία*) **είτε από έπαρση;** Ακόμη και μέσα στην χριστιανική παράδοση μέσα από Σχίσματα και Αιρέσεις κάτι παρόμοιο συνέβη και συμβαίνει. Με ή χωρίς κορονοϊούς.

---

[1] Τα ζητήματα αυτά τα έχω αναπτύξει στα βιβλία *Η κρίση του πολιτισμού-κρίση του ανθρώπου, απώλεια του νοήματος* (Αρμός 1997) και *Πρόταση λόγου και πολιτισμού* (…) (Αρμός 2013).

[2]«Η κοινωνία μας δεν πιστεύει πλέον σε τίποτα εκτός από την γυμνή ζωή[…] η γυμνή ζωή-κι ο φόβος της απώλειάς της-δεν είναι κάτι που ενώνει τους ανθρώπους αλλά τους τυφλώνει και τους χωρίζει […] Η έννοια του πλησίον ακυρώνεται και είναι περίεργο ότι οι εκκλησίες σωπαίνουν γι' αυτό» (G.Agamben, *Μολυσματική νόσος*, μετ. Αν. Θεοφιλογιαννάκος). Αξίζει να διαβαστούν και τα τρία κείμενα του Agamben που έχει αναρτήσει το 'Αντίφωνο'.

(Πρωτοδημοσιεύτηκε στην Νέα Ευθύνη, τ. 50-51, Ιούλιος-Δεκέμβριος 2020)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: antifono.gr*)*